

Overgangen fra dagtilbud til skole

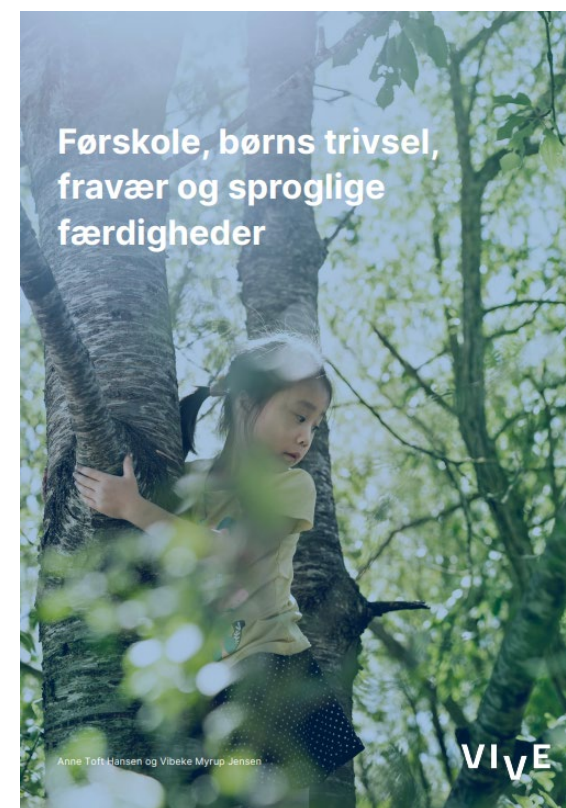
Ane Bjerre Odgaard & Thomas R.S. Albrechtsen
Konference, UCSYD, d. 25. oktober, 2022

Plan for workshoppen

1. Nyere kortlægninger vedr. overgangen i Danmark
2. Mestringsforventning og overgange
  - ”T - R - Ø - S - T - E”
3. Konkret scenarie med brug af modellen

Nyere kortlægninger af overgangen i Danmark

EVA, 2021: <https://www.eva.dk/sites/eva/files/2021-12/Overgange-fra-dagtilbud-til-skole.pdf>

VIVE, 2022: <https://www.vive.dk/media/pure/18177/9951418>

Stanek & Vendelboe, 2019: https://bupl.dk/sites/default/files/2022-09/filer-boerneparat_skole-09.pdf

Stanek & Vendelboe, 2019 og EVA, 2021

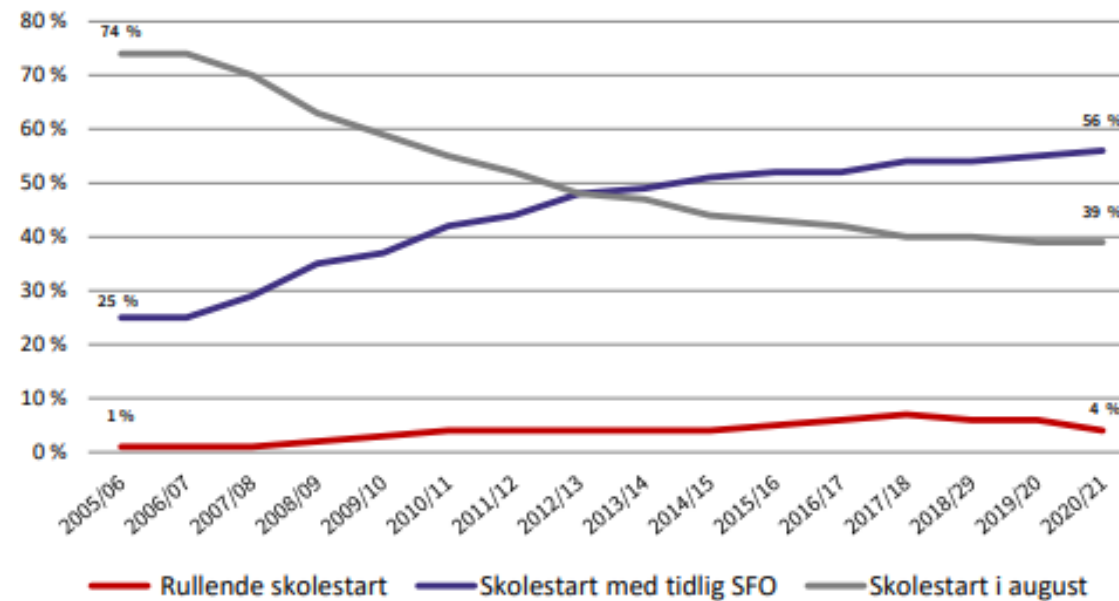
- Sammenhængsskabende tiltag ("kanon") skaber ikke sammenhæng for børnene (Stanek & Vendelboe, 2019)

"...den tidlige SFO-start, som vi har fulgt, er, som mange andre steder i Danmark, [...] er blevet indført som en økonomisk besparelse, men søges talt frem som en kontinuitets- og helhedsskabende pædagogisk indsats, som det pædagogiske personale i kommunerne arbejder dedikeret på at skabe et pædagogisk kvalificeret tilbud ud af"

(Stanek & Vendelboe, 2019 s. 17)

FIGUR 3.1

Udvikling i skolestartsmønstre

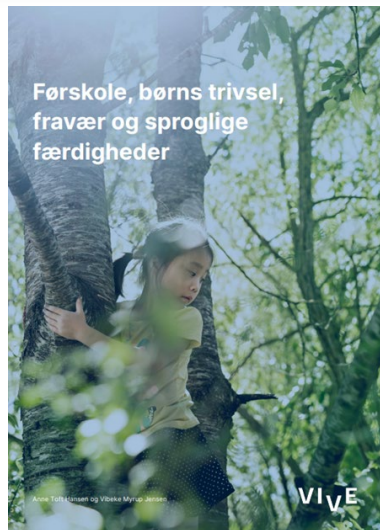
(EVA, 2021 s. 14)

SDU

VIVE 2022

”Vi finder tegn på, at børn, der er 6 år eller mere ved skolestart, påvirkes mindre negativt af førskole, end børn, som er yngre end 6 år ved skolestart. Det gælder for selvtillid og mistrivsel” (VIVE, 2022, s. 36).

The infographic has a background of orange and pink circles. The text is arranged in three sections within these shapes.

Majbørn trives lidt mindre i skolen end børn, der først starter i august

Mistrivsel stiger med to procent.

Børnene er blandt andet blevet spurgt, om de har ondt i maven eller hovedet, føler sig alene eller bliver drillet.

Børn, der er seks år eller ældre ved skolestart, bliver påvirket lidt mindre negativt end børn, som er yngre end seks år.

VIVE

Problemfelt

- To overgange i stedet for én?
  - Fra én tydelig overgangsbegivenhed til udglattet sammenhængsproces med mange “forberedelser” fra børnene er 4 år.
- Økonomiske hensyn: yngre børn, flere børn, færre professionelle
- En form for stedfortrædende professionalisme hos pædagogerne i dagtilbud og “tidlig SFO/førskole”
- ”Forskydning af problemstillinger” (Stanek, 2020) forstærket af at børnehaveklassen blev obligatorisk i 2009, regler for færre skoleudsættelser, samt ”tidlig SFO/Førskole”.
- Overordnet:

Flyt fokus fra parathed og udligning af forskelle til deltagelsesmuligheder, deltagelsesbaner, trivsel og tilhør.

- **Hvordan gør man det?**

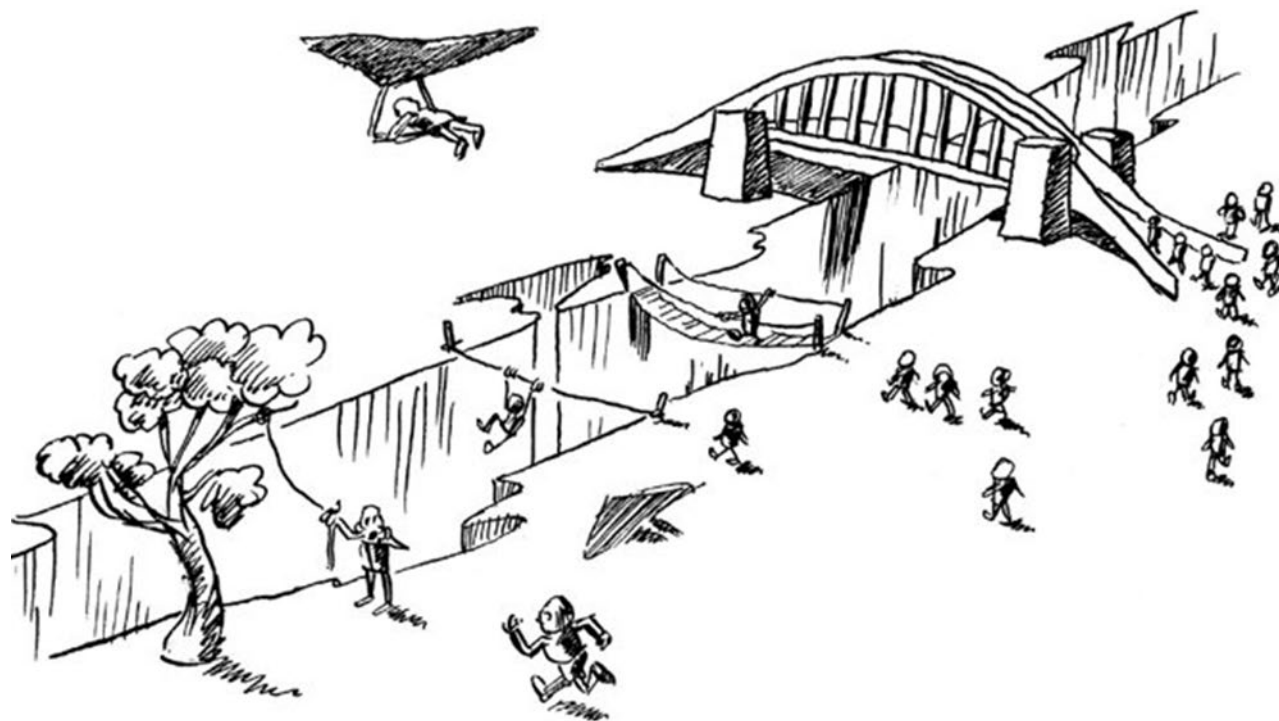

Figure 1. Many bridges. Cartoon: Bernard Calvo. © 2015 Sue Dockett and Bob Perry.

Hvordan gør man det?

Legeværksteder i overgangen fra børnehave til skole - Børn som medskabere af 'passende' deltagelse

Anette Boye Koch, Ane Bjerre Odgaard og Helle Marie Skovbjerg

Sammendrag

Succeskriteriet for en vellykket skolestart er, at alle børn oplever trivsel i skolen og finder motivation for at deltage engageret i skolens aktiviteter. Med afsæt i et empirisk studie af 95 kommende skolebørns og 12 dagtilbudspædagogers deltagelse i fem legeværksteder på den lokale skole viser artiklen, hvordan børn i deres møde med skolens forventninger handler, udveksler og tager del i de rammesatte konstruktionslege – og derigennem aktivt skaber relationer og trivsel. Artiklen argumenterer gennem deltagelsesteori og klassisk antropologisk teori om social udveksling for, at børn kan mødes som aktører og skolestart ansues som en bestyrkende begivenhed. Indsigterne viser nødvendigheden af, at professionelle har blik for børns sociale udvekslings- og deltagelsesstrategier med henblik på at støtte dem i skiftet fra børnehave til skole ud fra en bred forståelse af 'passende' deltagelse.

(Koch, Odgaard & Skovbjerg, 2022)

<https://www.ntnu.no/ojs/index.php/BARN/article/view/4963/4528>

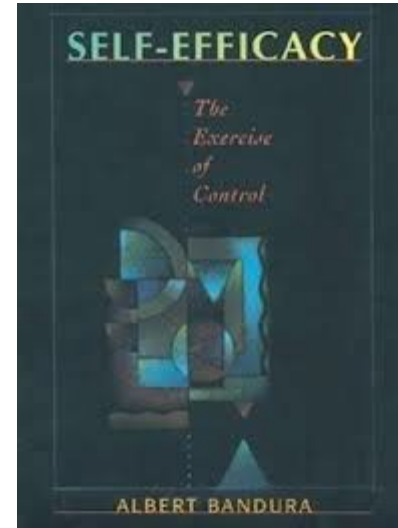
Pædagogik og overgangssituationer

Mestringsforventning og overgange

- Teori om mestringsforventninger ("self-efficacy")
- Albert Bandura (1925-2021)
- "En stærk følelse af efficacy fremmer den menneskelige ydeevne og det personlige velvære på mange måder. Personer med en udpræget tiltro til egne evner opfatter vanskelige opgaver som udfordringer, der skal tages op, snarere end som trusler, der skal undgås" (Bandura, 2012, s. 16).

TRØSTE-modellen

- En pædagogisk operationalisering af teori om mestringsforventninger i forbindelse med overgange

Tidligere erfaringer med overgange

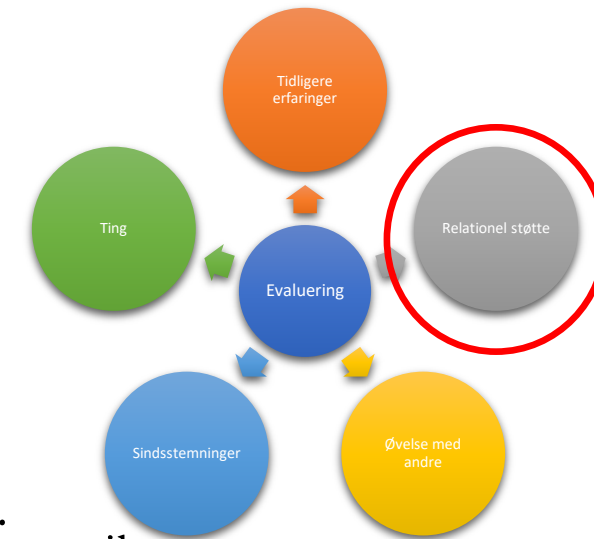
- Hvad har barnet prøvet tidligere?
- ”Individens tro på deres egen efficacy kan udvikles ved påvirkning fra fire overordnede kilder. Den mest effektive måde at fremelske en stærk følelse af efficacy på er via mestringsoplevelser. Succeser bidrager til at skabe en stærk tro på den personlige efficacy, hvorimod fiaskoer underminerer en sådan tro, især hvis de forekommer, før der er lagt et solidt grundlag for følelsen af efficacy” (Bandura, 2012, s. 17).

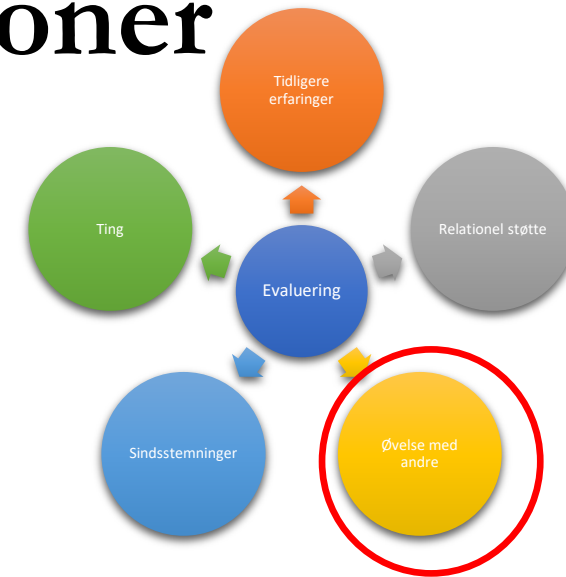
Relationel støtte i overgangen

- Social overtalelse, overbevisning, opmuntring
- ”metode til styrkelse af individers tro på, at de har, hvad der skal til for at få succes. Individer, der rent verbalt overbevises om, at de er i stand til at løse bestemte opgaver, vil sandsynligvis anstrenge sig mere og være mere vedholdende, end hvis de tvivler på sig selv og fokuserer på egne mangler, når der opstår problemer (Bandura, 2012, s. 17)
- Passe på med urealistiske forventninger som risikerer at føre til skuffelser og nederlag.
- ”Succesfulde efficacy-udviklere nøjes ikke med at fremsætte positive vurderinger. Ud over at forstærke andre menneskers tro på egne evner strukturerer de situationer på en sådan måde, at de fører til succes, og undlader at placere individer i bestemte situationer, før de har en rimelig chance for at kunne mestre dem. De gør forbedringen af egne kompetencer, ikke sejre over andre, til et mål for den personlige succes.” (Bandura, 2012, s. 18)

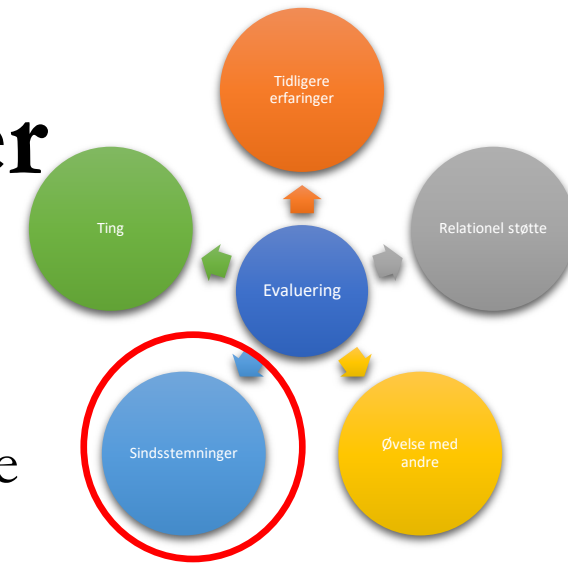
Øvelse med andre i overgangssituationer

- ”Vikarierende læring” – sociale rollemodellers stedfortrædende oplevelser
- Øve sig med andre – se hvordan de klarer sig
- ”Påvirkninger fra rollemodeller leverer ikke blot en social målestok for de evner, man selv måtte være i besiddelse af. Mennesker leder nemlig også efter kompetente rollemodeller, der besidder de evner, de selv stræber efter. Gennem deres adfærd og de tænkemåder, der kommer til udtryk i deres ytringer, videregiver disse rollemodeller viden og bibringer iagttagere effektive færdigheder og strategier til håndtering af omverdenens krav. Erhvervelse af bedre redskaber forstærker den oplevede self-efficacy” (Bandura, 2012, s. 17).

Sindsstemninger i overgangssituationer

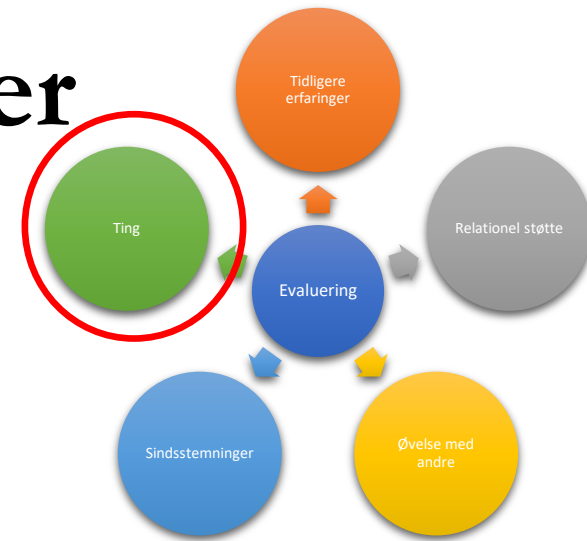
- At kunne rumme børns affektive tilstande
- ”Individer forlader sig til dels også på deres fysiske og følelsesmæssige tilstande, når de dømmes deres egne evner. De fortolker deres stressreaktioner og kropsspændinger som tegn på, at der er en fiasko i vente. I forbindelse med aktiviteter, der kræver styrke og udholdenhed, vil de således opfatte deres udmattelse og smerter som tegn på fysisk svaghed. Sindsstemninger vil ligeledes påvirke deres vurderinger af deres egen personlige efficacy. Positive sindsstemninger forstærker den oplevede self-efficacy, negative sindsstemninger gør den svagere. Den fjerde måde at ændre individers opfattelse af deres egen self-efficacy på består i at dæmpe deres stressreaktioner og lægge hindringer i vejen for deres tendens til at glide ind i negative sindsstemninger og fortolke deres fysiske tilstand derefter” (Bandura, 2012, s. 18)

Tings betydning i overgangssituationer

- ”Overgangsobjekter” (Donald Winnicott)
- ”Grænseobjekter” (Star & Griesemer)
- Noget bliver – noget kan flyttes og ”tages med”
- Noget kan man skabe mening omkring sammen
- Leg og legetøj
- Ting og sindsstemninger – trøst og beroligelse

Evaluering

- Samarbejde mellem dagtilbud og skole
- Fælles undersøgelser: Hvor ligger barnets styrker og hvor skal vi særligt lægge en indsats for at hjælpe barnet med at mestre overgangen?
- Dokumentation: Hvordan ved vi det? Hvad ved vi ikke (endnu)?
- Organisering: Hvordan gør vi det på den mest hensigtsmæssige måde?

...udfordringer, ikke trusler...

Konkret scenarie på baggrund af modellen

1. Vælg en overgangsmodel
2. Drøft de enkelte elementer i T-R-Ø-S-T-E-modellen
3. Formuler et ”scenarie” for jeres overgangsmodel

FIGUR 3.1

Udvikling i skolestartsmodeller

